

Presinszky Károly 2009. Csallóközi szleng az interneten. In: Menyhárt József – Presinszky Károly (szerk.) Fordítás – kétnyelvűség. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem. 81–92.

1. Bevezetés

A tanulmány (legalábbis címe alapján) egy társadalmi nyelvváltozat, a szleng elemzését ígéri, melynek regionális vonásait, illetőleg használatának helyét, színterét szeretné bemutatni. Miért lehet érdekes ez a téma? Elsősorban nyilván azért, mert a felvidéki kétnyelvűség-kutatások csupán érintőlegesen foglalkoznak a kétnyelvűség és a szleng kapcsolatával. A tanulmány (legalábbis címe alapján) ezt bővebben ígéri, még hozzá egy kétnyelvű szlovákiai régió, a Csallóköz jellemző szlengjelemeinek bemutatásával. Másodsorban érdekes lehet a téma a szlenghasználati színtér miatt, ugyanis az internet mint egy egészen sajátos kommunikációs csatorna számos lehetőséget kínál a nyelvhasználat újabb szempontú kutatására. Mindezek mellett a téma bizvást akkor válik igazán izgalmassá, amikor az is kiderül, hogy a tanulmány alapjául szolgáló nyelvi anyag nem empirikus kutatáson alapul, hanem néhány internetező találmány ötletén, hogy szórakoztatás céljából összegyűjtik a rájuk jellemző nyelvhasználati sajátosságokat. A tanulmány tehát egy ilyen gyűjtemény bemutatásával foglalkozik. A nyelvi példák elemzése előtt azonban járjuk körül a címben található fogalmakat, és nézzük meg, hogy a nyelvtudomány szemszögéből hogyan közelíthetnénk meg a felvázolt témát. Tisztázzuk a szleng fogalmát, nézzük meg, hogy beszélhetünk-e regionális szlengről, majd vázlatosan tekintsük át az internet nyelvhasználati jellemzőit, a szlenghez való viszonyát.

2. A szleng fogalma és jellemzői

Ma is gyakori az a vélekedés, hogy a szleng a modern nagyvárosok – elsősorban fiatalok által beszélt – alacsony szintű népnyelve, melynek szókinccse jelentős részben a tolvajnyelvből származik. A modern szlengkutatásban ez a vélekedés ma már meghaladottnak számít. A kutatók a társasnyelvészet és a szociálpszichológia szempontjából fogalmazzák meg a szleng legfontosabb jellemzőit. Kis Tamás szerint a szleng olyan csoportnyelv (vagy szociolektus), mely kis létszámú, sok időt együtt töltő, azonos foglalkozású vagy érdeklődési körű csoportokban születik, és fontos társas szerepet tölt be ezekben a közösségekben: erősíti az összetartozás érzését, és elkülöníti az adott közösséget a többitől (Kis 1997: 240).

A modern szlengkutatás szerint a szleng elsősorban nem szókinccs, hanem egyfajta nyelvi viselkedés, a nagyobb közösségeken belül létrejövő *kiscsoportok identitását jelző beszédmód*, az ember társas tulajdonságaiból magyarázható nyelvi univerzálé, amely minden nyelvben és a nyelveknek minden korszakában megtalálható. Létrejöttének legfontosabb feltétele egy olyan közösség, amelynek tagjai intenzív emocionális és beszédkapcsolatban állnak egymással. A szleng létezése ezekben a kiscsoportokban nyer értelmet: egyrészt „nyelvi eszközei révén megkülönbözteti a csoporthoz tartozókat a csoportba nem tartozóktól, másrészt pedig a kiscsoport és annak tagjai számára egyféle *verbális lázadást* jelent az őket körülvevő hierarchia ellen. Elsődleges és legfontosabb nyelvi funkciója (mint eredetileg magáé az általában vett emberi nyelv is) a *fatikus* (kapcsolatfenntartó, -megerősítő) és *identitásjelző funkció* a nagyobb közösségen belüli kiscsoportokban” (Kis 2007).

A szakirodalomban az adott szleng társadalmi ismertsége alapján *általános, területi és szakmai* néven a széles körben és a szűk körben elterjedt, illetőleg foglalkozás alapján

összetartozó csoportok szlengváltozatait szokták megkülönböztetni (Hoffmann 1996: 238–239). Kis Tamás egyik tanulmányában *közszleng*ről beszél, amelyet mind földrajzilag, mind társadalmilag széles körben ismernek, másrészt pedig megkülönbözteti az ún. „*kis szleng*ek”-et, azaz a *helyi szleng*et (az egyes települések saját, helyi nyelvjárási jellegzetességei által színezett szlengjét) és a *szakszleng*et: az azonos foglalkozású vagy azonos hobbit űző emberek speciális nyelvének egy rétegét, illetve a zárt társadalmi intézményeken (iskola, katonaság, börtön) belül kialakult sajátos kifejezőkészletet (Kis 2007). Szaktudományos értelemben tehát megalapozott a csallóközi szleng kifejezés, mely a helyi vagy regionális szlengek közé tartozik.

3. Az internet és a szleng

Az internet mint új kommunikációs színtér a nyelvészek érdeklődését is felkeltette. Az utóbbi időben számos, az internet és a nyelv kapcsolatát boncolgató írást olvashattunk. Az ismert publikációk alapvetően két szempontból közelítik meg a témát: elsősorban is az internetes nyelvhasználat jellegzetességeit vizsgálják - főként az e-mailek, a csetelés stb. jellemzőit, valamint az internetnek a nyelvhasználatra gyakorolt esetleges hatását mérik föl. Néhány írás az interneten hozzáférhető (hivatalos vagy szakmai) szövegeket empirikus nyelvi adatok forrásaként kezeli. Az internet és a szleng összefüggéseiről szólva H. Varga Gyula megjegyzi, hogy a szleng a nyelvjárásokhoz hasonlóan igazi beszélt nyelvváltozat. Ma azonban „a világhálóra rázúdult fiatalság az internetre vitte szlenges beszédét, létrehozva annak képernyős-írásos változatát. Ebből adódóan az internetes szleng más, mint a beszélt nyelvi. A legfeltűnőbb különbség, hogy az internetes szleng tudatos, a használók a nyelvben teljesednek ki, valószínűleg meg önmagukat. Kimondottan élvezik a nyelvet, annak kreatív, szellemes, játékos, humoros alakítását, formálását. Nyelvi leleményeik a neten sokkal nagyobb nyilvánosságot kapnak, mint a jóval szűkebb baráti, ismeretségi körökben. A szleng az interneten csevegők legfőbb nyelvi jellemzőjévé vált” (H. Varga 2004: 103–129). De vajon hogyan gondolkodnak az internethasználók az őket megkülönböztető nyelvről, mely jellemzőit tartják sajátosnak, megkülönböztető jellegűnek, vagy ha úgy tetszik identitásjelölőnek? Ennek megválaszolása természetesen sokrétű és sokéves kutatást igényelne, a továbbiakban bemutatandó szógyűjtemény boncolgatásával nem is áll szándékomban a feltett kérdésekre tudományosan megalapozott válaszokat adni, csupán ötlettel szeretnék szolgálni hasonló gyűjtemények elemzéséhez.

4. A „csallóközi szlengszótár”

Az egyik szlovákiai magyar on-line újság, a www.bumm.sk honlapján 2006. december 15-én tették közzé a szerkesztők a máig is hozzáférhető csallóközi szlengszótár című szógyűjtemény első részletét. A szerkesztők leszögezik, hogy nem szakmai jellegű ez a gyűjtemény, közzétételére az on-line újság oldalain lezajlott „vánkus, vánkös vagy kispárna-vita”, illetve az "Eladó ngy puklica skodáro" megjegyzés adta az ötletet. E nyelvi példákra szóló vita hatására többen küldtek be szavakat, melyek (a beküldők szerint) a csallóközi szlengbe tartoznak. A beküldőről nagyon keveset tudunk, ez a minimális adat pedig az internetes becenev (azaz a nickname). A beküldött szavakat a szerkesztők 6 részletben közzétették, a csallóközi szlengszótár nagy sikerrel örvendett, mindegyik részlet közzétételét követően az internetezők sokat vitatkoztak a feltüntetett szavakról. Időközben az is kiderült, hogy a szavak nagy része egy külön honlapról, a www.tulok.sk-ról való, ahol a szótárt máig is bővíthetik az internetezők.

Az egybegyűjtött szavakat ábécérendben közlik a szerkesztők. 436 szó gyűlt össze az említett gyűjteményben. A szavak közlése úgy történik, hogy az első oszlopban megadják a „szleng” kifejezést (tehát azt a szót, amit a csallóközi szleng elemének tekintenek), utána annak „magyar” változatát (azaz a köznyelvi megfelelőt), végül pedig következik a „comment” (azaz a példamondat, magyarázat, szemléltetés, kommentár). Ha megvizsgáljuk ezt a nem nyelvészek által összeállított virtuális szlengszótárt, akkor megállapíthatjuk, hogy a 436 szóból 266 szó nyelvjárási lexéma, 111 szó kontaktusjelenség, 30 szó köznyelvi lexéma és 26 szó szlengelem. Itt mindjárt egy fontos megállapítást tehetünk. A közölt szavak 57%-a nyelvjárási, 25%-a pedig kontaktusjelenség. A laikusok nyelvről szóló vélekedéseit leginkább a nyelvi attitűdkutatásokból ismerjük, azok pedig megállapítják, hogy mind a nyelvjárási, mind pedig a kontaktusjelenségek stigmatizáltak. Ezek az arányok azt mutatják, hogy a nyelvközösség által lenézett nyelvi elemeket a szógyűjteményt összeállító szlenghasználók saját identitásjelölőiknek tekintik. Tehát arra következtethetünk, hogy ők nem nézik le a nyelvjárási- és kontaktusjelenségeket. A továbbiakban nézzük konkrét példákon keresztül, hogy a gyűjtemény összeállítói milyen nyelvi jelenségeket tekintenek saját „szlengidentitásuk” jelölőjének. A példákat eredeti formájukban és alakjukban, mindenféle változtatás nélkül, ábécérendben közlöm az egyes jelenségeknél.

5. Nyelvjárási jelenségek a „csallóközi szlengszótár”-ban

a) zárt *i*-zés

bíkanyál	békalencse	Jó bíkanyálos a víz má abba a tóba.
bílyeg	bélyeg	két kornás bílyeg kőne képeslapra, nincs nálad?
buburík	buborék	Aha mekkora buburíkot fújtam e.
dí	dél	gyere má mer minnyá dí lessz
fínykípisz	fényképész	lejárt a obcsánsz kim, ee kő mennyi fínykípiszhez kípét csinátotnyi
píz	pénz	Őlíg rá annyi píz?

A zárt *i*-zést a szavak beküldői fontos azonosító jegynek tekintették, ugyanis a közölt példákban minden lehetséges helyzetben megjelenik e nyelvjárási jelenség. Ezen kívül a fenti, szemléltető mondatokban sajátos helyesírási jelenségeket is megfigyelhetünk: nagy kezdőbetűk hiányát a mondatok elején, vesszők hiányát a tagmondatok határán, valamint a hosszú *ē* jelölését *ee* alakban.

b) zárt *u*-zás

bugár	bogár	mászik a nyakadon egy bugár. Leccsapjam?
gugúll	guggol	Mér gugúsz, ee fog zsibbannyi a lábod.
kukurica	kukorica	Hónap leszedjük a kukuricát ha jó idő lesz.
sunka	sonka	Erre a sunkáro fogok szomjaznyi rendesen.

A zárt *u*-zást szintén fontos identitásjelölőnek tekinthették a szógyűjtemény összeállítói, mivel több példát is feltüntettek e nyelvjárási jelenségre. A helyesírás az előző példákhoz hasonlóan itt is sajátos. A *sunkáro* példa pedig egyben a következő nyelvjárási jelenséget is szemlélteti.

c) *á* utáni asszociatív *o*-zás

járdo	járda	MÉR A ÚTON KŐ MENNYI, MIRE VAN A JÁRDO!
sárgo	sárga	sárgo málna van?
táblo	tábla	milyen táblo vót ott? neidegesíccsé!

Az *á* utáni asszociatív *o*-zás a közölt címszavakon kívül a gyűjtemény több példájának szemléltető mondataiban is gyakran jelentkezik. Erre szolgál bizonyítékul a *sárgo* címszó, melynek példamondatában, a *málna* szóban is megfigyelhető e markáns nyelvjárási jelenség. A helyesírási sajátosságok közül kiemelhető a csupa nagybetűs írásmód, mely az erős emocionalitást jelzi. Ezen kívül az összeolvadás kiejtés szerinti írásmódja figyelhető meg a *neidegesíccsé* szóban.

d) *á* előtti illabiális *á*-zás:

hetár	Határ	...kiment a hetárbo a ríszeg feje...
kepál	Kapál	Tegnap bekepátom az egísz kertet.
kezán	kazán	Mennyjé, rakd meg a kezánt, maj megfagyok!
lepát	lapát	Gyere szenet lepátónyi!
mecska	macska	mér kő bántonyi azt a mecskát?
petkány	patkány	Hemzsegnek a petkányok ott a ólná ja.

A csallóközi–szigetközi nyelvjárás csoport sajátos jelensége az *á* előtti illabiális *á*, mely zártabb, illetőleg előrébb képzett változatában realizálódik, pl. *mádár*, *kászál*, esetenként ilyenkor nyíltabb ejtésű az *a*, pl. *apját* (Menyhárt–Presinszky–Sándor 2008: 149). Az internetes szógyűjtemény összeállítói igyekeztek megragadni e jelenséget a közölt példákban, a sajátos fonémarealizációt pedig az *e* hanghoz érezték legközelebbinek. Az előbb vizsgált nyelvjárási jelenség, az *á* utáni asszociatív *o*-zás itt is megfigyelhető a példamondatokban.

e) magánhangzók időtartam-változásai

óv	derék öv	Tegyé föl övet mer maj le esik rúlad a gatyá.
slág	öntözőcső	Menj oda és igazídzs meg a slágot, el van akadva!

A szógyűjteményben kevés példában figyelhető meg a magánhangzók tiszta időtartam-változása. A rövidülésre, mely a csallóközi nyelvjárásokban gyakoribb, nem találhatunk példát. Asszociatív jelenségeként az időtartam-változás több példában jelentkezik. Ezekkel a későbbiekben még bővebben foglalkozunk.

f) *l*-ezés

gereble	gereblye	előtte ee kő jól gerebléznyi
góla	gólya	amott físzkel a villanykarón egy góla
luk	lyuk	egy luk má ez a zoknyi e, micsinájok vele?

A mássalhangzókat érintő nyelvjárási jelenségek közül a példákban először az *l*-ezést említhetjük, mely a csallóközi nyelvjárásokban közepes vagy gyenge erősségű. A vizsgált szógyűjteményben sem gyakori. A közölt példák szemlélető mondatiban a már tárgyalt helyesírási sajátosságokat újra megfigyelhetjük.

g) a szótagzáró *l* kiesése és asszociatív hatásai

beeső	belső	van beesőd?
íjje	éjjel	én íjje oda nemmegyek...
kőccsön	kölcsön	Nincs kőccsön egy százasod more?
kűső	külső	szítrepedt a kűsöm tisztáro. No most milegyen?
póc	polc	...ottvan a pócon. Várja leverszem neked mer leversz mindent.
tőcsér	tölcsér	Hun a tőcsér?
töttő	töltő	hova a fenébe tehettem a töttőt...

A szótagzáró *l* kiesése több szóban megfigyelhető. A kiesés következtében asszociatív hatásként megnyúlnak az *e*, *ö*, *o* fonémák. A hosszú *ē* fonéma sajátos jelölése itt is megjelenik. A példákat szemlélető mondatokból kiemelhető még a cigány eredetű *more* szó, mely interakciós vagy nyomatékositó partikulaként funkcionál. Az eddig tárgyalt hangtani jelenségek szintén jelentkeznek a példamondatokban.

h) mássalhangzók minőségi változásai

pamuk	pamut	Hoztam pamukot, kötök belülle neked pulovert télre. Jó?
radil	radírgumi	Mostmá radilozhatod ki a egízet, mer nem figyeté.
satyú	satu	Fogasd be a satyúba mer máskibb meg nem csinálod!
vájt	vált	vájcsá má át nígyesbe mer kiugrik a motor

A mássalhangzók képzéshelyének, illetőleg képzésmódjának változását figyelték meg és tarották sajátosnak a szógyűjtemény összeállítói. A mássalhangzók palatalizációja e példákon kívül a gyűjtemény több szemléltető mondatában megfigyelhető.

i) mássalhangzók időtartam-változásai

röpüllő	repülőgép	Nida milyen csíkot húz a röpüllő ja!
üllís	ülés	úgy nyomja má a üllís a valagamot hogy muszáj leszányi rúla.

Kevés példát érint e jelenség, és csupán az *l* fonémára kiterjedő példákban említik a szógyűjtemény összeállítói. A szemlélető mondatok helyesírása további sajátosságokat tükröz, így például a hiátustöltő *j* jelölését, a kis és nagy kezdőbetűk szabálytalan használatát.

j) jelentésbeli tájszavak

bufog, buffant	böfög	bufog jóll a retek a kofolátú
szívóka	szívószál	Mér szívókávó kő innyi azt a lötyöt? Mi?
takart	töltött káposzta	Megettem nyóc takartot, marha tele vagyok, tikokot!
vízpumpa	kerti víz szivattyú	Kapcsúd ki má a vízpumpát mer el van ázvo má minden!
mikrafon	helyi hírek jelentésére használt hangszóró hálózat	Menj, hágasd meg mit jelent a mikrafon!
villanlámpi	elemlámpa	Világgácsá nekem ide a villanlámpivá e, nemlátok!

A közölt szavak a csallóközi nyelvjárásokban sajátos jelentésben élnek. Ezt a jelentésbeli különbséget a szógyűjtemény összeállítói jól felismerték. A példamondatokban szintén felbukkannak a már tárgyalt nyelvjárási jelenségek: a mássalhangzók időtartam-változása, a mássalhangzók palatalizációja, a szótagzáró *l* kiesése, valamint az *á* utáni asszociatív *o*-zás. A szemléletes mondatokban két kontaktusjelenség (*kofola*, *tikokot*) is megjelenik, melyekről még szó lesz.

k) valódi tájszavak

elcsikkaszt	megöl, megsemmisít	Csak egy kismecskát hagyott meg, a többit elcsikkasztotta.
kahittól	köhög	Ugyi, hideg málnát itta, most meg kahittósz itten e!
kibli	kanna	ebbú a kiblibú öncsd ki a vizet
leherebódáznyi	leesni	leherebódáztá a bicigirú gyerek
ríkas	mosatlan edények	Tele van ríkassa a egész konyhakredenc má megin.
srótoló	daráló	gabona őrlésére használt gép, állatok takarmányozása céljából - Oan hangos az a srótoló, maj meg süketűsz.
tölhő	nem normális	megmagyarázhatatlan viselkedés

A Csallóközben gyakoriak az itt közölt valódi tájszavak. A szótár összeállítói jól felmérték identitásjelölő szerepüket. A példamondatokban megfigyelhető továbbra is az *á* előtti illabiális *á*, melyet *e* hanggal jelölnek, a kiejtés szerinti írásmód, a szótagzáró *l* kiesése és annak asszociatív hatásai, valamint a mássalhangzók minőségi változásai.

6. Kontaktusjelenségek a „csallóközi szlengszótár”-ban

a) általánosan használt kölcsönszavak

bordel	rendetlenség	Ha mekkora bordel van itten!?
burcsák	erjedőben lévő újbor	Ződeket beszisz a sok burcsáktú!
emenvé	községi hivatal	Hívatnak valami vígett a emenvére.
monterka	munkaruha	Má megin monterkábo mész a kocsmábo?

obcsánszki	személyi igazolvány	Mút héten elvesztettem a obcsánszkim, muszaj újat csinátotnyi.
spekacski	vastag virsli	Ajaj! A spekacski is beleesett a tűzbe.
vlecska	pótkocsi	Most hozattam egy vlecska ganajt a kerbe.

A nyelvjárási jelenségek mellett az internetes szlenggyűjtemény címszavainak jelentős részét kontaktusjelenségek alkotják. Két csoportba sorolhatjuk ezeket a példákat. Elsőként azokat a kölcsönszavakat emlíhetjük, melyek a szlovákiai magyar nyelvhasználók körében ismertek, általános használatúak. Gyakoriságukat már számos kontaktusnyelvészeti értekezés vizsgálta (pl. Lanstyák 2000). Az itt közölt példák többsége közvetlen, illetőleg hangtanilag beépült kölcsönszó. A példamondatokban továbbra is erőteljesen jelentkeznek a nyelvjárási jelenségek, például az *á* utáni asszociatív *o*-zás, az *i*-zés, valamint a szótagzáró *l* kiesése és annak asszociatív hatásai.

b) csoport- és rétegv nyelvben használt kölcsönszavak

cserpecska	szivattyú	čerpačka - szlovák szó, magyarul szivattyú. E kő mennyi egész a cserpecskáig...
gólaszada	kulcskészlet	hozd má ide a góla szadát, meg kő engednem ezt a csavart e
kombinacski	kombinált kulcs	Há hallod ehhe kombinacskit hozzá, mer a rendes kúcs nem jó hozzá.
puklica	díszlámpa	Valaki múltkor lelopodosta a autómrú a puklicákat, tikokot.
volier	kutyaketrec	Köll ennek a kutyánok valami volier félét csinányi, legyűr mindent.
vétrieska	tehergépkocsi	katonai tehergépkocsi a pontos neve PRAGA V3S-M1. Ményyé má fére ewwe a rozzadík vétrészkaú

A szlenggyűjteményben található kontaktusjelenségek második csoportját főként szaknyelvi közvetlen kölcsönszavak alkotják. Ez egyrészt jelzi a gyűjtemény összeállítóinak érdeklődési körét, másrészt pedig a szlovákiai magyar szaknyelvi regiszterek kétnyelvűségét. A példák közül külön említést érdemel a *gólaszada* hibrid kölcsönszó, melynek előtagja homofon szó, véletlenszerű hangzásbeli hasonlóságon alapul, ugyanis a szlk. *gul'a*, *gul'ová* ' gömb, golyós' és a magyar *góla* 'gólya' jelentésében nincsen semmi közös. A példamondatok helyesírási jellemzői között újabb sajátosság, a hosszú *v* sajátos jelölése (*ww*) figyelhető meg.

7. köznyelvi szavak a „csallóközi szlengszótár”-ban

abrosz	asztalterítő	
bicska	kiskés	
index	irányjelző	Tedd ki a indexet mer beléd fognak hajtanyi!
makaróni	csőtészta	
radiátor	fűtőtest	
szatyor	táska	
szeg	szög	vigyázz mer kiánok a szegek belüle.
talicska	taliga	

Az internetes szógyűjtemény néhány példájának alakja és jelentése a köznyelvvel megegyező. Többségük jövevényszó, illetőleg köznyelvi alakváltozat. A „szlengszótár” összeállítói valószínűleg más nyelv(változat) hatását érezték rajtuk, ezért tartották fontosnak a fenti szavak közlését.

8. Szlengelemek a „csallóközi szlengszótár”-ban

a) általánosan ismert szlengszavak

bicaj	bicikli	
bizi	bizonyítvány	
megpattan	elmegy, lelép	
pulcsi	pulóver	becézve
repísz, repeszt	gyorsan halad	Hogy repesztett az a vadállot, nemnormális.

Az internetes szógyűjteményben közölt szlengelemek első csoportját olyan szavak alkotják, melyeket a köznyelv is ismer, jelentésük a köznyelvvel megegyezik. A példák közül csupán a *repísz* alakváltozatot nem közli a Magyar értelmező kéziszótár, a *repeszt* ige azonban megtalálható benne. A fenti szlengszavak használata, a köznyelvhez hasonlóan a tréfás, bizalmas stílushoz köthető.

b) bizalmas stílusértékű szlengszavak

banyadisznó	anyadisznó	Gyere, malacozik a banyadisznó!
becsker	korcs	Néda milyen becsker kutyád van-e
csángó	vonat	helyi motorvonat - Ippen most ment el a csángó e.
ekrazit	nagyon erős, csípős	Fú, az a helászlé tegnap marha ekrazit vót, alig bírtam megenni.
pindzsi	kismotor	JAWA 50 kismotorkerékpár
tizss	skoda	tizss = SKODA = cseh autómárka

A bizalmas stílusértékű szlengszavak csoportjában köznyelvi szavak is találhatók, azonban olyan jelentésben, mely a magyar köznyelvben ismeretlen. A példák között szlovák eredetű szlengelemek is megjelennek (pl. *pindzsi* a szlk. *pionier* ’pionír’), ám a szó alakja, képzésmódja és stílusértéke a magyar szleng jellemzőit mutatja.

c) durva stílusértékű szlengszavak

apácafang	vaníliás krémmel töltött habsütemény	Hoztá a cukrázdábú apácafangot is?
átkúr	átver	
baszod	nyomaték adó szó	A én zsigulim kettessee úgymegkapar hogy főreped a aszfalt baszod.
fáder	hugyozás	vizelési inger, hardhugyozás
feszát	faszát	trágár kifejezés. Beveheted a apókinfeszát!

A szlenggel kapcsolatban általánosan elterjedt nézet, hogy sok durva, illetőleg tabuszó alkotja a verbális repertoárját. A vizsgált szójegyzékben is megjelennek ilyen példák, azonban arányukat tekintve kisebb mértékben, mint például a nyelvjárási- vagy kontaktusjelenségek. A

szemlélető mondatokban a nyelvjárási jelenségek mellett további durva stílusértékű szlengelemeket is megfigyelhetünk (pl. *hardhugyozás*).

d) humoros stílusértékű szlengszavak

beládol	sokat szerez valamiből	
hápé	házipálinka	
kóka	képzeletbeli szörny	a kisgyermeket illesztgették vele, ha rosszul viselkedtek
OJ	szia, heló	köszönés. No OJ, mi a helyzet?
pittyű	számítógép	szar pittyűd van, vegyé újat!

A fenti szavakban a szleng további fontos jellemzője, a nyelvi találékonyság figyelhető meg. Jó példa erre a *hápé* szlengszó, amely a *házipálinka* összetett szó két tagjának kezdőbetűiből alakult. Az itt közölt példák használata a gyűjtemény összeállítói szerint vicces, humoros hangvételt kölcsönöz a megnyilatkozásnak.

e) pejoratív stílusértékű szlengszavak

debendaré	nagyon nagy, terebélyes	jelző
nyíl	beszél	ne nyíj má sóreséget, hisz úgyse hiszi el senki
rutyma	csúnya	ha mi rutyma vót az a lánko!!
sipitnye	nyafogó	v. elkényeztetett

Az előbbi csoport szlengemeivel ellentétben az itt közölt példák hangulata negatív, célja a lenéző, lesajnáló közlés. A szavak többsége melléknév, negatív tulajdonságot jelöl. Az egyetlen eltérő szófajú szóban a *nyivákol* ige sajátos nyelvjárási tövátzatát (*nyíl*) figyelhetjük meg. A szemlélető mondatokban ismét megjelennek a már többször elemzett nyelvjárási hangtani jelenségek, valamint egy további valódi tájszó (*sóreség* 'butaság') is felbukkan.

f) szlovák eredetű szlengelemek

jebák	pattanás	szlov. eredetű
tikokot	nyomaték adó szó	szlov. eredetű - Tikokot akkora akkora vihar vót, nemnormális!
túpa	buta, hülye	Mit beszísz itten te túpa, teee!
frajer, frajerkonnyi	vagány, vagánykodni	Mit frajerkodú ezze a szarral e!
zsvár	cigi, dohánynemű	

Az elemzett internetes szlenggyűjtemény példái közül ez utóbbi csoport szlengemei sokat ígérő újabb kutatási területre hívják föl a figyelmet. Egyrészt a regionális szlengszavak etimológiájának feltérképezéséhez, másrészt pedig a kontaktusjelenségek szemantikai jellemzőinek árnyalásához szolgáltatók fontos adalékokat. Ez utóbbi szempontból például megemlíthető, hogy míg a *zsvár* szlengszó *žvára* alakban a szlovák szlengben is megegyező jelentésben használatos, a *frajer* azonban a „csallóközi szlengben” szűkebb jelentésű, mint a szlovák nyelvben.

9. Összegzés

A tanulmány alapján megismerhettük néhány internethasználó vélekedését arról a nyelvváltozatról, melynek egyik fontos tulajdonsága az identitásjelölés. Bemutattuk, hogy milyen típusú nyelvi elemek képezik e csoportnyelv verbális repertoárját. Rámutattunk arra, hogy a szlenggyűjtemény összeállítói a nyelvjárási- és kontaktusjelenségeket tartják a legnagyobb arányban jellemzőnek erre a nyelvváltozatra, ami tanulságos adalék az eddigi attitűdkutatások eredményeihez. Végezetül a tanulmány példáival egy újabb, sokat ígérő kutatási területre hívhattuk föl a figyelmet.

Szakirodalom

- Jelisztratov, Vlagyimir 1998. *Szleng és kultúra*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.
- H. Varga Gyula szerk. 2004. *Kommunikáció és nyelvhasználat*. Eger: Líceum Kiadó.
- Hoffmann Ottó 1996. *Mini-tini szótár (A mai magyar diáknyelv szinonimaszótára)*. Pécs: Janus Pannonius Tudományegyetem.
- Kis Tamás–Fenyvesi Anna–Várnai Judit Szilvia 1999. *Mi a szleng? (Tanulmányok a szleng fogalmáról)*, Szlengkutatás 3. sz., Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.
- Kis Tamás szerk. 1997. *A szlengkutatás útjai és lehetőségei*. Debrecen: Kossuth Egyetemi Kiadó.
- Kis Tamás 2007. A szleng fogalmáról. In: *Hét* 2/51.
- Lanstyák István 2000. *A magyar nyelv Szlovákiában*. Budapest–Pozsony: Osiris Kiadó–Kalligram Könyvkiadó–MTA Kisebbségkutató Műhely.
- Menyhárt József–Presinszky Károly–Sándor Anna 2008. *Bevezetés a szlovákiai magyar nyelvjárások tanulmányozásába*. Nyitra: Konstantin Filozófus Egyetem, Közép-európai Tanulmányok Kara.